

ՕՏԱՐՆԵՐԸ ՀԱՅԵՐԻ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Զ. ՄՈՒԹԱՖՅԱՆ, ԶԿՆՈՐՍ ՆԿԱՐԻԶ, ՊՈՒԹԱՆԻՈ ՄԵԶ ԳՏԱԾ Է ԻՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԱՆԳՆԵՐԸ

Այս վերնագրին տակ «Լիբերասիոն» մեծ օրաթերը իր 2 հոկտեմբերի քիվով, մեր տա-
ղանդավոր նկարիչ Զ. Մուրաֆյանի մասին կհրատարակե հետագա հոդվածը:

Լեւոնտի, Քիմպերի շատ մոտ Պոլթոնյան նավահանգիստ մըն է: Քանի մը օրե ի վեր, ամառնաբնակները գրեթե ամենքը մեկնած են Ֆինիսթերի այս ծովափեն, ուր հրատապ ամառվան ընթացքին եկած էին փնտռելու տանելի օդի բարեխառնությունը:

Փարիզցիներու մեկնումեն ի վեր, նկարիչ Մուրաֆյան այս գեղանկարին տեր դառնալու զգացումն ունի, ուրկե կբաղե քանի մը հրափայլ նկարներ:

Առտուրեն մինչև իրիկուն կնկարե, ու մերթ քանի մը տղաք, հրապուրված իր նկարներու ջերմ երանգներեն, կուզան միայն խոռովել իր մենությունը:

Մուրաֆյան տակավին քառասուն տարեկան չկա, այսուհանդերձ 1946-ին Կալրոի Ալաոի մեջ Վալտեմար Ժորժի կողմե ներկայացված գեղեցիկ ցուցահանդեսին մեզի կը թողու կատարելապես հաջողած լավ կտավներու հիշատակը: Այս նկարները միշտ գրծված են «գուլնով»: Իր հորինման եղանակին մեջ ան կպահե Արեւելի դրոշմը, օգտագործելով խիստ հաճախ իր վճիտ թույրերը, որոնց ճաշակը սակայն, յուրացուց դիտելով փարիզյան դպրոցի գլուխ-գործոցները, մանավանդ Սեզանի և Վան Գոկի գործերը, դուրս ամենքեն ավելի կսիրեն: Մուրաֆյան ծնած է Փոքր-Ասիո մեկ պղտիկ գյուղին մեջ: Երբ իր հայրենի երկրին մասին կխոսվի, իր ծավի ակնարկը կերանգավորվի տրամուլյամբ, որովհետև իր մանկության ընթացքին արվեստագետը թուրքերուն հալածանքին ենթարկված է: Ան իր պատանեկու-

թյան առաջին տարիներն անցուց Հոնաստան, որբանոցի մը մեջ, ու այս ճակատագրին դաժանությունը բարեբախտաբար քաղցրացավ վաղահաս հրայրքով մը, — նրկարչություն:

Ավելի ետքը, Իտալիա, ուր երկար ատեն ապրեցավ, Թիթիենի, Թինթորեի, Թիեպոլոյի տեսարանը զինքը մղեց ամբողջովին ապրիլ արվեստին համար: Ասկե զատ, կկարծեմ թե Ֆրանսայի մեջ 1937-են ի վեր իր ապրած տարիները, իր ծանոթանալը Պոնա-րի կամ Մաթիսի հետ դասական գործերու առանձին հալեցողութենեն ավելի հարստու-թյան աղբույր մը եղավ իրեն համար:

Լավագույնս նկարելու համար իր ձկնորս-ները, այդ խրած նավակները, հրաներկ ա-րևով օծուն կապույտ ցանցերը, ան հաճախ կբաժնե ծովայիններու կյանքը, այսինքն իր կարգին ձկնորս կդառնա: Երբ գիշերը կհաս-նի, նկարիչին աշխատանքը լրացած է: «Ամառար»-ներով բեռնավոր նավակները կմտնեն, ու քարյուղի լապտերների լույսին տակ արվեստագետը կբաղե շքեղ պատկեր-ներու հունձքը: Արդեն իսկ երբ ցանցերը դուրս կուզան սևաթույր ջուրերեն, ձուկե-րուն արծաթագոծ ցուլերը հառաչիկա «մեռ-յալ բնության» կտավներուն համար հրաշա-լի բնաբան մըն են:

Բայց մանավանդ օրվան լույսին տակ է, որ Մուրաֆյան իր մեծագուն հաճույքը կըզ-գա: Մերթ այնքան ներգոր գութներով, Պո-թանիո մեջ ան կկարծե գտնել Հայաստանի գյուղանկարները: Միասին մենք պտտեցանք

նավահանգիստը, դեպի փարոսը, որ հետաքրքրական զուգահեռություններ մը կկոչվի Արմեն,— հաճախ Փոքր-Ասիո տղոց տրված անուն մը:

Երբ տուն մտանք, Մուսաֆյան ինձ ըսավ.
— Օր մը, հուլիս, գոնե նկարներու մեջ

իրարու հետ հաշտեցնել վերացական ու ձևադրոշմ նկարիչները, որոնք իրար կզգեն, իրարու հետ կկոխտին պարապ տեղը:

Այսպես խոսելով ան կբաժնովի ինձմե, որովհետև ցալգային նոր ձկնորսության մը պետք է ներկա գտնվեր:

ՌԸՆՆ ՊԱՐՈՒ

(«Ժողովուրդ» 8 հոկտեմբեր 1947 թ.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ՀՈՒՆԳԱՐ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՌՁԵՎ

Մայիս 13-ին հրապարակագիր, Տոբթոր նախ Իվանի Զոլթան (որ տասներկու տարիներ ապրած է Սովետական Միության մեջ) դասախոսություն մը տվավ հունգար կոմունիստներու հավաքատեղիին մեջ՝ «Անձնական ազատությունը Սովետական Միության մեջ» նյութին շուրջ: Ստորագրյալ անձամբ շնորհակալություն հայտնեցի այդ պատվական հունգարացի դասախոսին, որ նախկին հորթիական բռնապետության ժամանակ, երբ Հունգարիո մեծամասնությունը թունդ թրջասեր էր, համարձակությունը ունեցած էր գիրք մը հրատարակելու հունգար լեզվով՝ «Օտար լեզուներն մինչև Սովետական Միություն» խորագրով, որուն մեջ քողազերծ ըրած էր թուրքին կեղծ դեմոկրասին, նամանակահատված հայոց թուրքերու կողմն քաշած շարժարանները պատկերացրած էր:

Երբ հարգելի դասախոսը իմացավ, որ հայ մըն է իրեն շնորհակալություն հայտնողը, իսկույն խոսք առնելով՝ ներկա գտնվող մոտ երկու հարյուր հունգարացիներու առաջ ըսկըսավ խոսիլ Եվրոպայի անցյալ դիվանագիտության մասին հայոց վերաբերյալ:

Հարգելի պարոնը սապես վերջացուց իր խոսքերը.

«Արևմտյան դրամատիկության պաշտպան

դիվանագիտությունը դեռ չէ բարեփոխված: Հուսախաբ շինինք երբեք: Եթե նրանք ուզեին օգնել հայ ժողովրդին, շատ տարիներ առաջ այդ զուգումներեն կաղատեին անոնք. բայց նրանք այնպես վատ են, որ չօգնեցին հայ ժողովրդին: Անգլիացիք ըսած են թե՛ «Մեր զրահավորները կարող չեն երբեք Արարատ լեռան գագաթը բարձրանալ, որպեսզի կարողանայինք Հայաստանը ազատել»: Բայց կվստահացնեմ ձեզ,— ըսավ պ. դասախոսը,— եթե Արարատի գագաթը քարյուղի հանքեր գտնվեին, շատոնց հանած կլինեին իրենց զրահավորները Արարատի գագաթը:

Այսօր սակայն, շնորհիվ Սովետական Միության, հայ ժողովուրդը ինքնորեն ու անկախ է և կհուսանք ու կսպասենք, որ երեկվան ստորով հայ ժողովուրդը վաղը իր թըշնամիեն հաշիվ պահանջի և ինք լուծի իր դատը, և ոչ մի անգամ այլևս արևմտյան դիվանագետներու դուռը ծեծելու և ազատություն մուրալու ստիպված ըլլա:

Բոլոր ներկաները ծափահարություններով իրենց գոհունակությունը հայտնեցին. հարգելի դասախոսին՝ տրված լուսաբանություններուն համար:

Հ. Ս. ՌԵՏՈՒՆԻ

(«Հայաստանյան Ճակատ» 8 հունիս 1947 թ.)

